

TISKOVÁ ZPRÁVA ze dne 15. 7. 2021

AVIATIKA v české vizuální kultuře 1783–1957

16. 7. 2021 – 16. 1. 2022

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy, Pražská 18

Autorka výstavy: Eva Bendová

Kurátorka výstavy: Eva Skořepová

Grafické řešení: Bohumil Vašák a Kristýna Tučková

Architektonické řešení: Tomáš Svoboda

Člověk je odedávna fascinován létáním. Díky létání vnímáme jinak čas i vzdálenosti, létání proměnilo vnímání krajiny, vědu i poznání vesmíru. Od 16. července představuje Západočeská galerie v Plzni v Masných krámech aviatiku v české kultuře v rozmezí let 1783 a 1957. Výstava se zaměřuje na symboly a náměty spojené s létáním v moderním obraze a kultuře, věnuje se vzduchoplavbě i motorovému létání od prvního vzletu balonu v roce 1783 až po vypuštění kosmické sondy Sputnik roku 1957, jež bylo mezníkem prozkoumávání vesmíru. Autorka výstavy Eva Bendová shrnula ve výstavě čtyřletý výzkum na poli výtvarného umění a populárního obrazu s námětem létání v české kultuře. V rámci výzkumného projektu vznikla publikace *Od balonu ke kosmickému vědomí*, kterou vydala Národní galerie v Praze, a jejímiž autory jsou Ondřej Váša a Eva Bendová. Výstava se koná pod záštitou ministra kultury ČR Lubomíra Zaorálka a potrvá do 16. ledna 2022.

Létání, let, vzduchoplavba mají bohaté dějiny, ale také nespočet obrazových forem a významů. Létání v mnoha podobách ukazuje moderní umění ruku v ruce s technikou, směrem k technickému pokroku i proti němu. Výstava nemapuje dějiny létání, soustředí se na podstatné symboly a náměty v moderním obraze – od malby a monumentální plastiky až po knižní ilustrace, plakáty nebo film. Vůbec poprvé propojuje létání balonové odkázané na sílu větru s motivy létání na motorovém stroji.

„Devět tematických kapitol výstavy přenesou diváka do krajin viděných z nadhledu, k létání snovému a mytickému s figurou nešťastného Íkara, mezi obrazy hrdinů, poetických objektů, ‚monster‘ válečných náletů nebo ilustrace dobrodružné románové literatury, tvorby utopistického až snového pojetí, které ještě v 50. letech tak rád využíval ve filmu například Karel Zeman,“ uvádí k instalaci autorka výstavy Eva Bendová.

Rozvoj aviatiky v první polovině 20. století s sebou přinesl na jedné straně bohatou, až romantickou poetiku, na druhé straně vidění letadla jako ničivého stroje a fatální destrukce. V avantgardním umění pak aviatika přinesla nové způsoby nazírání na svět v podobě „strojové estetiky“, pohledů z „ptačích perspektiv“, nebo naopak pohledů zaměřených do nekonečného vesmíru.

Expozice je členěna do devíti tematických kapitol (Létání mýtické, snové a duchovní; Krajiny z nadhledu; Poetické objekty / objekty nad hlavami; Rychlost, let a pád – avantgardní alegorie; Století pokroku; Hrdinové; Dobrodružství; Strach, monstra, nálety a formace; Do kosmu! Ve vesmíru).

Bezmála 130 výtvarných děl, z nichž některá jsou vystavena vůbec poprvé, pochází ze sbírek soukromých sběratelů, galerií a paměťových institucí. Instalace je doplněna mimořádnou zápůjčkou leteckého motoru ze sbírek Národního technického muzea a dobovou kopií kosmické sondy Sputnik zapůjčenou z depozitáře Vojenského historického ústavu v Praze.

K vidění jsou ikonická díla českého výtvarného umění – malba Jindřicha Štyrského, Josefa Čapka, Kamila Lhotáka, Bohumíra Matala nebo moderní sochařské alegorie Josefa Štursy, Jaroslava Horejce a Zdeňka Pešánka, kresby zkoumající „vesmír“ s mystickým obsahem Františka Drtikola nebo Františka Koblihy i kresby Josefa Šímy, velkého kritika aviatiky. Expozici doplňují první fotografie z koše balonu u nás, filmové dokumenty z aviatických akcí nad Plzní nebo Prahou i filmy Karla Zemana, knižní obálky dobových časopisů, humoristické a dobrodružné ilustrace Zdeňka Buriana nebo fotografie Ladislava Sitenského. To, že je aviatické snění a myšlení stále výtvarně aktuální, dokládají intervence současných umělců Milana Saláka, Pavly Scerankové a Jana Gemrota.

Výstava přenesse diváka do světa létání, které je pro někoho vášní, v někom může vyvolat strach. Odkrývá vrstvy tohoto fenoménu z různých úhlů pohledů od snového létání přes dobrodružné a objevné výpravy, až po válečné nálety ničivých strojů, tak jak je zprostředkovalo výtvarné umění, film i populární kultura.

Vystavená díla pocházejí ze sbírek:

Alšova jihočeská galerie; Arthouse Hejtmánek; Galerie Benedikta Rejta v Lounech; Galerie hlavního města Prahy; Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem; Galerie Středočeského kraje; Galerie umění Karlovy Vary; Galerie výtvarného umění v Chebu; Galerie výtvarného umění v Ostravě, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně; Moravská galerie v Brně; Muzeum Karla Zemana; Muzeum města Brna; Národní filmový archiv; Národní galerie Praha; Národní technické muzeum; Oblastní galerie Liberec; Památník národního písemnictví v Praze; Státní oblastní archiv v Litoměřicích; Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje; Vojenský ústřední archiv; Vojenský historický ústav Praha; Západočeská galerie v Plzni; Západočeské muzeum v Plzni; soukromé sbírky

Doprovodný program:

Komentované prohlídky

s autorkou výstavy Evou Bendovou

3. 9. 2021 prohlídka v rámci Muzejní noci

18:00 křest knihy Od balonu ke kosmickému vědomí
s autory Evou Bendovou a Ondřejem Vášou

16. 11. 2021 v 17 hodin prohlídka zaměřená na díla s válečnou tematikou

Přednášky

výstavní síň Masné krámy, vždy v 17 hodin

26. 8. 2021 Jitka Janečková (Archiv města Plzně)

Vladimír Mandl – právník s hlavou ve hvězdách

23. 9. 2021 Michal Plavec (Národní technické muzeum)

Aviatik Milan Rastislav Štefánik na srbské frontě

6. 10. 2021 Karel Halíř (Hvězdárna Rokycany, Česká astronomická společnost)

Jak létáme nad atmosférou?

9. 11. 2021 Michal Plavec (Národní technické muzeum)

První vzduchoplavec v Plzni? Vzlety Francouze Henriho Beudeta

7. 12. 2021 Eva Bendová

Krajiny z nadhledu

Filmové večery

výstavní síň Masné krámy, vždy v 17 hodin

26. 10. 2021 Slavia L-Brox. Románek letcův, film Masarykovy letecké ligy, 1927, režie Vladimír Studecký, 109 minut, úvodní slovo Eva Bendová

11. 1. 2022 Dejte nám křídla, propagace letectví Masarykovy letecké ligy mezi mládeží, 1936, režie Jiří Weiss a Václav Hanuš, 12 minut, úvodní slovo s dalšími filmovými ukázkami Eva Bendová

Fotografický workshop

18. 9. 2021

Fotografujeme z výšky, lektori manželé Kocourkovi

Tvůrčí dílny

13. 10. 2021 Já se vznáším, já si létám...

24. 11. 2021 Byl jednou jeden aviatik

Speciální programy

Vstupenky na výstavu jsou slosovatelné. Cena pro vítěze je let letadlem, který zajišťuje Aviatické sdružení Bohemia. Losování proběhne třikrát ve dnech 3. 9. 2021, 16. 11. 2021 a 17. 1. 2022.

Více informací o slosování naleznete na webu www.zpc-galerie.cz a na sociálních sítích ZČG.

Balonové vzlety při výstavě zajišťuje Balonklub Praha.

Otevřeno denně kromě pondělí od 10 do 18 hodin.

Západočeská galerie v Plzni, výstavní síň Masné krámy, Pražská 18, Plzeň

Web: www.zpc-galerie.cz

Twitter: [zpcgalerie](https://twitter.com/zpcgalerie)

Facebook: [zapadoceska.galerie](https://facebook.com/zapadoceska.galerie)

Instagram: [zapadoceska.galerie](https://instagram.com/zapadoceska.galerie)

Kontakt pro média: Mgr. Gabriela Darebná, Public Relations, M: 770 128 262, darebna@zpc-galerie.cz